

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 167/2016-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. marca 2016 predbežne prerokoval sťažnosť spoločnosti RINGIER AXEL SPRINGER Slovakia, a. s., Prievozská 14, Bratislava, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Havlátom, advokátska kancelária HAVLÁT & PARTNERS, Rudnayovo námestie 1, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave, ktorý neprerokoval námietku zaujatosti z 31. júla 2015 proti sudcovi Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 121/2014, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť spoločnosti RINGIER AXEL SPRINGER Slovakia, a. s., o d m i e t a pre neprípustnosť.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. februára 2016 elektronicky a 19. februára 2016 poštou doručená sťažnosť spoločnosti RINGIER AXEL SPRINGER Slovakia, a. s., Prievozská 14, Bratislava (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý neprerokoval námietku zaujatosti z 31. júla 2015 proti sudcovi Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 121/2014.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podaním z 30. júla 2015 (doručeným 31. júla 2015) vzniesla námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „zákonná sudkyňa“) vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 10 C 121/2014, teda pred prvým pojednávaním vo veci. Sťažovateľka vzniesla námietku zaujatosti opätovne na prvom pojednávaní konanom 19. novembra 2015.

Dňa 17. decembra 2015 bol sťažovateľke doručený prípis krajského súdu sp. zn. 7 NcC 78/2015 z 8. decembra 2015, ktorým vrátil spis sp. zn. 10 C 121/2014 okresnému súdu bez prerokovania námietky zaujatosti z dôvodu, že vznesenú námietku zaujatosti doručenú 31. júla 2015 považoval za uplatnenú oneskorene, keďže o namietanom dôvode zaujatosti zákonnej sudkyne sa sťažovateľka dozvedela už 25. septembra 2014, pričom osoba zákonnej sudkyne musela byť sťažovateľke známa už 12. septembra 2014, keď jej bolo doručené uznesenie o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za návrh.

Krajský súd svoj postup odôvodnil tým, že *«cieľom legislatívnej úpravy námietky zaujatosti je obmedziť konanie účastníkov smerujúce k zneužívaniu inštitútu námietok zaujatosti na obštrukcie v konaní. Účastník konania môže podľa Krajského súdu v Bratislave uplatniť námietku zaujatosti v lehote 15 dní, odkedy sa mohol účastník konania dozvedieť o dôvode, pre ktorý je vylúčený, prípadne pred prvým pojednávaním, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide. Ak účastník konania pozná osobu sudcu už pred prvým pojednávaním, lehota na uplatnenie námietky zaujatosti „najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide“ sa neuplatní, pretože nie je údajne žiadny logický dôvod, pre ktorý by sa na realizáciu práva namietať zaujatosť tohto sudcu, nevzťahovala zákonná 15 dňová lehota plynúca od okamihu, kedy sa dozvedeli o dôvode zaujatosti, a ktorou je pod sankciou preklúzie limitované právo namietať zaujatosť sudcu v celom ďalšom konaní. Uvedené údajne plne zodpovedá logickému a teleologickému*

(účelovému) výkladu § 14 až 17 O. s. p. a osvojenie si opačného záveru prezentovaného odporcom by viedlo k zneužívaniu tohto inštitútu na ujmu práv druhej strany sporu. Podľa názoru súdu odporcom použitá metóda výkladu § 15a ods. 2 O. s. p. neakceptuje zmysel a účel prijatej právnej úpravy a vedie až k absurdným záverom popierajúcim základné princípy občianskeho súdneho konania. ...

V predmetnom konaní bola námietka vznesená pred uskutočnením prvého pojednávania vo veci, ktoré sa konalo dňa 19.11.2015. O tom, že námietka zaujatosti bola uplatnená včas (t.j. najneskôr na prvom pojednávaní), nakoniec svedčí aj to, že Okresný súd Bratislava II predložil námietku zaujatosti na rozhodnutie nadriadenému súdu. V opačnom prípade by postupoval podľa § 16 ods. 2 O. s. p. a námietku by nadriadenému súdu nepredložil.

Ustanovenie § 15a ods. 2 O. s. p. upravuje alternatívne dve lehoty na uplatnenie námietky zaujatosti, a to:

(i) lehotu najneskôr na prvom pojednávaní (do skončenia prvého pojednávania) vo veci v štádiu konania do skončenia prvého pojednávania vo veci,

(ii) v štádiu konania po skončení prvého pojednávania vo veci, lehotu do 15 dní odkedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Uvedené možno vyvodit' už zo stavby ustanovenia § 15a ods. 2 O. s. p. Najprv zákonodarca definuje lehotu „najneskôr na prvom pojednávaní“ a až potom definuje 15 dní (odkedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený). Prvá lehota sa viaže k okamihu prvého pojednávania, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide a druhá lehota sa viaže k okamihu, kedy sa účastník mohol dozvedieť o dôvodoch, pre ktoré je sudca vylúčený. Prvá lehota sa viaže k osobe sudcu, druhá sa viaže k dôvodom, pre ktoré je sudca vylúčený, nie k osobe sudcu.

Aj logickým výkladom § 15a ods. 2 O. s. p. možno dospieť jedine k záveru, že v štádiu konania do skončenia prvého pojednávania vo veci sa lehota do 15 dní, odkedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený, neaplikuje a účastník konania uplatní námietku zaujatosti vždy včas, ak ju uplatní najneskôr do skončenia prvého pojednávania vo veci.

Ak by sa totiž aj v štádiu konania pred skončením prvého pojednávania mala aplikovať 15 dňová lehota, lehota „najneskôr na prvom pojednávaní“ by nemala vôbec

žiadny zmysel a význam. Inými slovami povedané, hoci účastník konania môže alternatívne uplatniť námietku zaujatosti v dvoch lehotách, účastník konania by lehotu „najneskôr na prvom pojednávaní“ vôbec nemohol využiť.

O neprípustnosti výkladu zaujatého Krajským súdom v Bratislave svedčia nakoniec aj absurdné dôsledky s ním spojené, ktoré spočívajú v praktickej nemožnosti námietku zaujatosti uplatniť vôbec. Lehota 15 dní začína totiž plynúť od okamihu, kedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený (nie napríklad od okamihu, kedy sa účastník konania dozvie, že jeho vec má prejednať a rozhodnúť vylúčený sudca). Účastník konania sa však o dôvode (dôvodoch) podľa § 14 ods. 1 O. s. p. môže dozvedieť dávno pred tým (mesiace, roky), ako začne konkrétne konanie vo veci, ktorú má vylúčený sudca prejednať a rozhodnúť. V čase, kedy sa účastník konania o dôvode vylúčenia dozvie, ale účastník konania nemá absolútne žiadny legitímny dôvod nejakú námietku zaujatosti uplatňovať. Ak by teda platil výklad Krajského súdu v Bratislave, ak by sa účastník konania o dôvode vylúčenia sudcu dozvedel pred viac ako 15 dňami od okamihu, kedy sa vôbec dozvedel o tom, že jeho vec má prejednať a rozhodnúť vylúčený sudca, nemohol by svoje ústavné a zákonné právo využiť vôbec! Práve pre takéto prípady upravil zákonodarca lehotu na uplatnenie námietky zaujatosti alternatívne. ...

V danom prípade, pre posúdenie včasnosti uplatnenia námietky zaujatosti, bola aplikovateľná len lehota podľa bodu (i), teda lehota „najneskôr na prvom pojednávaní“, pretože prvé pojednávanie vo veci sa ešte neuskutočnilo, a nie lehota podľa bodu (ii), teda lehota „do 15 dní, odkedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený“, ktorú aplikoval Krajský súd v Bratislave. Výklad zaujatý Krajským súdom v Bratislave je nepredvídateľný, svojvoľný (arbitrárny), súčasne ústavne neudržateľný, ktorý zároveň mal za následok porušenie práva sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nestrannom súde garantovaného čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Krajský súd v Bratislave v dôsledku svojvoľnej aplikácie lehoty, ktorá v konkrétnom prípade aplikovateľná nebola, neprejednal námietku zaujatosti sťažovateľa uplatnenú proti sudcovi vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 10 C 121/2014, ktorú sťažovateľ uplatnil podaním zo dňa 30. 07. 2015 (31. 07. 2015) a nerozhodol onej. Preto došlo k porušeniu práva sťažovateľa na súdu ochranu zaručeného čl. 46 Ústavy SR.».

Sťažovateľka ďalej uviedla, že krajský súd „založil svoj výklad na účele § 15a ods. 2 O. s. p. a odmietol údajne gramatický výklad sťažovateľa. Podľa nášho názoru súd výkladom vyvodil voči účastníkovi konania reštriktívnejšie pravidlá (väčšie obmedzenia), než z § 15a ods. 2 O. s. p. vyplýva. Krajský súd v Bratislave v podstate § 15a ods. 2 O. s. p. preformuloval. A to považujeme za ústavne neprípustné. Výkladom a používaním tohto ustanovenia nemožno obmedziť základné právo na súdnu ochranu bez zákonného podkladu (mutatis mutandis IV. ÚS 1/02). „Pri výklade zákona platí potom zásada, že rozhodujúce je to, čo zákonodarca v zákone skutočne povedal, a nie to, čo zákonodarca povedať chcel, ale v zákone neprejavil“ [Boh. adm. 5001 (z r. 1925)].

Po prvé, považujeme za potrebné zdôrazniť, že výklad sťažovateľa sa neopiera len o gramatický výklad, ale je založený aj na logických argumentoch. To Krajský súd v Bratislave opomenul.

Po druhé, výklad prezentovaný sťažovateľom sa celkom logicky a prirodzene poddáva z dikcie § 15a ods. 2 O. s. p. je predvídateľný. Svedčí o tom okrem iného aj názor právnej doktríny citovaný vyššie.

Po tretie, výklad prezentovaný sťažovateľom je aj v súlade s účelom zákona. Pokiaľ je totiž účelom lehoty na výkon práva vo všeobecnosti zabezpečiť plynulosť súdneho konania a zabrániť zneužívaniu práva, tak sťažovateľ nepopiera, že uplatnenie námietky predpojatosti, nie je obmedzené lehotou. Účel zákona sťažovateľ vôbec nepopiera. Ďalej, uplatnenie lehoty „najneskôr na prvom pojednávaní“ zabezpečuje plynulosť súdneho konania, pretože znemožňuje uplatniť námietku zaujatosti kedykoľvek alebo účelovo v priebehu súdneho konania. Nie je teda zrejmé, prečo by mal byť výklad prezentovaný sťažovateľom neakceptuje zmysel a účel prijatej právnej úpravy.

Účelom zákonodarcu bolo zjavne, v súlade s názorom právnej doktríny, limitovať uplatnenie námietky zaujatosti najneskôr do skončenia prvého pojednávania, ktoré vedie sudca, o ktorého vylúčenie ide. Lehota 15 dní, od kedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode vylúčenia, sa zjavne uplatňuje pre prípad, ak účastník konanie nepozná dôvod vylúčenia v čase prvého pojednávania. Súd výkladom zašiel ďalej, ako zákonodarca.

Po štvrté, Krajský súd v Bratislave síce tvrdí, že sťažovateľom použitá metóda výkladu § 15a ods. 2 O. s. p. neakceptuje zmysel a účel prijatej právnej úpravy a vedie až

k absurdným záverom popierajúcim základné princípy občianskeho súdneho konania, toto tvrdenie ale vôbec žiadnym spôsobom nevysvetlil. Krajský súd v Bratislave neuviedol, prečo výkladová alternatíva prezentovaná sťažovateľom údajne popiera zmysel a účel prijatej právnej úpravy. Krajský súd v Bratislave neuviedol a ani nepopísal jeden jediný absurdný dôsledok.

Po piate, argumentácia Krajského súdu v Bratislave je neakceptovateľná už len z dôvodu, že nesprávne parafrázuje § 15a ods. 2 O. s. p. „Ústava a zákon sa má v praxi aplikovať v praxi tak, ako je formulovaný text príslušných ustanovení na prípad sa vzťahujúci, a nie ho svojvoľne skracovať, vynechávať časti textu a prispôbovať si účelovo pre vlastnú potrebu“ (nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 48/97).

Dikcia § 15a ods. 2 O. s. p. totiž neznie tak, že účastník konania môže uplatniť námietku zaujatosti v lehote 15 dní odkedy sa mohol účastník konania dozvedieť o dôvode, pre ktorý je vylúčený, prípadne pred prvým pojednávaním, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, ale naopak: „Účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide. alebo do 15 dní. odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený“.

Po šieste, podľa Krajského súdu v Bratislave ak účastník konania pozná osobu sudcu už pred prvým pojednávaním, nie je žiadny logický dôvod, pre ktorý by sa na realizáciu ich práva namietať zaujatosť tohto sudcu, nevzťahovala zákonná 15 dňová lehota plynúca od okamihu, kedy sa dozvedeli o dôvode zaujatosti sudcu v celom ďalšom konaní. Toto tvrdenie je ale v zjavnom rozpore s tým, že zákonodarca garantuje účastníkovi právo uplatniť námietku zaujatosti najneskôr na prvom pojednávaní; ide teda o najneskorší okamih, kedy môže námietku uplatniť, aj keď osobu sudcu alebo dôvod pozná skôr. Ustanovenie § 15a ods. 2 O. s. p. používa spojku „alebo“ (alternatíva). Z dikcie teda vôbec nevyplýva, že by bolo vylúčené uplatniť námietku zaujatosti na prvom pojednávaní vtedy, ak ju mohol účastník konania uplatniť skôr. Takto § 15a ods. 2 O. s. p. formulovaný nie je.

Po siedme, jediným konkrétnym argumentom Krajského súdu v Bratislave je tvrdenie, že uplatnenie námietky je viazané na poznanie osoby sudcu, ku ktorému často krát dochádza až na prvom pojednávaní ním vedenom, nakoľko úkony spojené s prípravou pojednávania môže realizovať aj vyšší súdny úradník, resp. súdny tajomník. Zákonodarca práve z tohto dôvodu uplatnenie námietky zaujatosti vymedzil aj prvým pojednávaním

vedeným sudcom, o ktorého vylúčenie ide, kedy najneskôr sa účastníci dozvedia, kto je ich zákonným sudcom. Táto argumentácia však v celom kontexte neobstojí.

Argumentácia Krajského súdu v Bratislave vychádza zo súbežnej aplikácie oboch lehôt. To znamená, že aj pred prvým pojednávaním, ktoré vedie sudca, o ktorého vylúčenie ide, sa aplikuje lehota „15 dní odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený“ (vo vzťahu k tomuto sudcovi). Zdôrazňujeme, že § 15a ods. 2 O. s. p. používa formuláciu „sa mohol dozvedieť o dôvode“. V konečnom dôsledku teda tato lehota plynie od okamihu, kedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode vylúčenia, nie od vtedy, kedy sa dozvedel o osobe sudcu.

Účastník konania sa však môže vedieť o dôvode vylúčenia sudcu dávno pred tým, ako sa dozvie o tom, ktorý sudca má prejednať jeho vec. Ak by teda malo platiť to, čo tvrdí Krajský súd v Bratislave, potom vlastne účastník konania nemôže námietku uplatniť, pretože 15 dňová lehota mu mohla uplynúť už pred začatím konania. To je absurdné.

Alebo potom platí, že takýto účastník konania môže uplatniť námietku zaujatosti na prvom pojednávaní, ktoré vedie sudca, o ktorého vylúčenie ide. To ale znamená, že účastník konania, ktorý pred prvým pojednávaním spozná osobu sudcu a potom sa dozvie o dôvode vylúčenia, ju musí pod sankciou preklúzie uplatniť v lehote 15 dní, ale ten účastník konania, ktorý vie o dôvode vylúčenia ešte skôr, ju môže uplatniť až na prvom pojednávaní. Aj to je absurdné.

Ak by malo platiť, že takýto účastník konania by mal námietku zaujatosti uplatniť v lehote do 15 dní, ako sa dozvie o osobe zákonného sudcu, ako snád' môže implicitne vyplývať z argumentácie Krajského súdu v Bratislave, tak to je v rozpore s dikciou § 15a ods. 2 O. s. p., pretože 15 dňová lehota začína plynúť od okamihu, kedy sa účastník konania o dôvode vylúčenia dozvedel, a nie odvtedy, kedy sa dozvedel o osobe sudcu (to nakoniec logicky nasvedčuje tomu, že lehota 15 dní sa aplikuje až po prvom pojednávaní, keď sa účastník o dôvode dozvie dodatočne).

Nie v ostatnom rade je potrebné uviesť, že lehota 15 dní začína plynúť od okamihu, kedy sa účastník konania mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený. Ak Krajský súd Bratislave implicitne spája tento okamih s okamihom, kedy sa účastník konania dozvie o osobe sudcu, tak potom by účastník konania prakticky nikdy nemohol využiť lehotu na uplatnenie námietky zaujatosti v lehote najneskôr na prvom pojednávaní.

Súd navrhovateľovi obligatórne vydáva potvrdenie o prevzatí a pridelení vecí, ktoré obsahuje aj označenie zákonného sudcu. Rovnako odporca, pokiaľ pozná spisovú značku konania, sa môže dozvedieť o osobe zákonného sudcu. Podľa § 51 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoSS“) súd vydá účastníkovi konania potvrdenie o prevzatí a pridelení vecí; evidencia pridelenia vecí na prejednanie musí zabezpečovať takú možnosť kontroly, aby si každá osoba, ktorá má na veci právny záujem, mohla nazretím do spisu a evidenčných pomôcok preveriť pridelenie vecí zákonnému sudcovi. Teda každý účastník sa len na základe vedomosti o začatí konania môže dozvedieť osobu sudcu a potom teda aj o dôvode vylúčenia. Je realitou, že účastník konania sa o začatí konania dozvie mesiace pred tým, ako sa koná pojednávanie a tak bez ohľadu na to, či vo veci koná súdny úradník, sa o osobe sudcu (a o dôvode vylúčenia) môže dozvedieť spravidla hneď potom, ako sa dozvie o začatí konania. Potom by v podstate mal aj námietku uplatniť do 15 dní od tohto okamihu, avšak takto § 15a ods. 2 O. s. p. formulovaný nie je.

Vyššie uvedené svedčí o tom, že výkladová alternatíva prijatá Krajským súdom v Bratislave nemôže obstať, pretože z nej vyplývajú absurdné dôsledky. Inými slovami povedané bez toho, aby vznikali absurdné dôsledky alebo aby sa popierala (fakticky preformulovala) dikcia zákona, nie je možné ju konzistentne aplikovať na všetky do úvahy prichádzajúce prípady. Naopak, výkladová alternatíva prezentovaná sťažovateľom, okrem iného sa opierajúca o právnu doktrínu, sa s takýmito problémami nepotýka, je logická a prirodzená.

Po ôsme, sťažovateľ uplatnil námietku zaujatosti 3,5 mesiaca pred prvým pojednávaním vo veci. Nevedno, ako vzhľadom na túto skutočnosť, sťažovateľ zneužil svoje právo uplatniť námietku zaujatosti.».

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Bratislave tým, že neprejednal námietku sťažovateľa zaujatosti proti sudcovi vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 10 C 121/2014, ktorú uplatnil podaním zo dňa 30. 07. 2015 (doručené dňa 31. 07. 2015) a nerozhodol o nej, porušil právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

2. *Krajskému súdu v Bratislave sa ukladá, aby neodkladne po doručení tohto nálezu prejednal uplatnenú námietku zaujatosti proti sudcovi vo veci vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 10 C 121/2014, ktorú sťažovateľ uplatnil podaním zo dňa 30. 07. 2015 (doručené dňa 31. 07. 2015) a aby o nej rozhodol.*

3. *Sťažovateľovi sa priznáva náhrada trov konania.“*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy sa nachádzajú v ústave v čl. 46 a nasl. ústavy (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (porov. I. ÚS 117/05). Podľa stálej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (porov. II. ÚS 88/01). Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením § 157 ods. 2 OSP, v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia rozsudku.

Ústavný súd je súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Túto ochranu poskytuje aj základným právam účastníkov v konaní o ich veci pred súdmi (všeobecnými) alebo pred inými orgánmi Slovenskej republiky v prípadoch ustanovených zákonom. Tieto práva vyplývajú z ústavno-procesných princípov konania pred uvedenými orgánmi (čl. 46

až čl. 50 ústavy) a patrí medzi ne aj právo každého na rozhodnutie jeho veci tým sudcom, ktorého určuje zákon.

Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v Občianskom súdnom poriadku (ďalej aj „OSP“) garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prerokovania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 14 až § 16 OSP).

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Občianskeho súdneho poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s § 14 až § 16 OSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia krajského súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania, alebo k ich zástupcom (porov. IV. ÚS 26/04).

Na tomto mieste ústavný súd odkazuje na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009 (s ktorým sa plne stotožňuje), podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou*

konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci (§ 212 ods. 3 a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.), a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom podľa § 16 ods. 1 O. s. p. a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“.

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania (§ 201 a nasl. OSP), prípadne (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania [§ 237 písm. g) OSP (pozri napr. II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj mutatis mutandis II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03)].

Pokiaľ podľa názoru sťažovateľky krajský súd svojím postupom, v rámci ktorého pripísom vrátil okresnému súdu námietku zaujatosti vznesenú sťažovateľkou ako podanú oneskorene, teda o nej nerozhodol, a tým spôsobil, že vo veci samej podľa názoru sťažovateľky rozhoduje zákonná sudkyňa okresného súdu, ktorá mala byť podľa objektívneho posúdenia jej pomeru k účastníkom konania z ďalšej účasti na prerokovávaní veci a rozhodovaní vylúčená, potom sa jej sťažnosť podaná ústavnému súdu javí ako predčasná, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi môže sťažovateľka postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu, prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu. V tomto prípade teda v predmetných konaniach existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povolaný na poskytnutie ochrany základným

právam sťažovateľky. V tejto súvislosti odkazuje ústavný súd na identické závery, ktoré vyslovil v obdobnej veci už v uznesení sp. zn. II. ÚS 342/2014 z 24. júna 2014.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa inter alia uvádza: *„Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.“*

Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť sťažovateľky pri jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre neprípustnosť.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľky nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. marca 2016